

Gösta Wennersten

* 5 oktober 1915

† 9 mars 1994

Förord

Gösta Wennersten, min pappa, hade en kraftfull personlighet. Han hade ett briljant intellekt, stark drivkraft, charm och humor och var utrustad med god kroppsstyrka och bra utseende. Tyvärr fanns det också ett nedbrytande drag hos honom, som gjorde att han kom att missköta relationer i sin omgivning och också missköta sin egen kropp, vilket tillsammans gjorde att han kom att sluta bitter och nedbruten.

Pappas öde har alltid fascinerat mig, både ur aspekten på de problem han orsakade mig i uppväxten men också som en oro att hans nedbrytande drag varit genetiskt betingade och att jag då kan vara predestinerad att få ett likartat sorgligt livsslut.

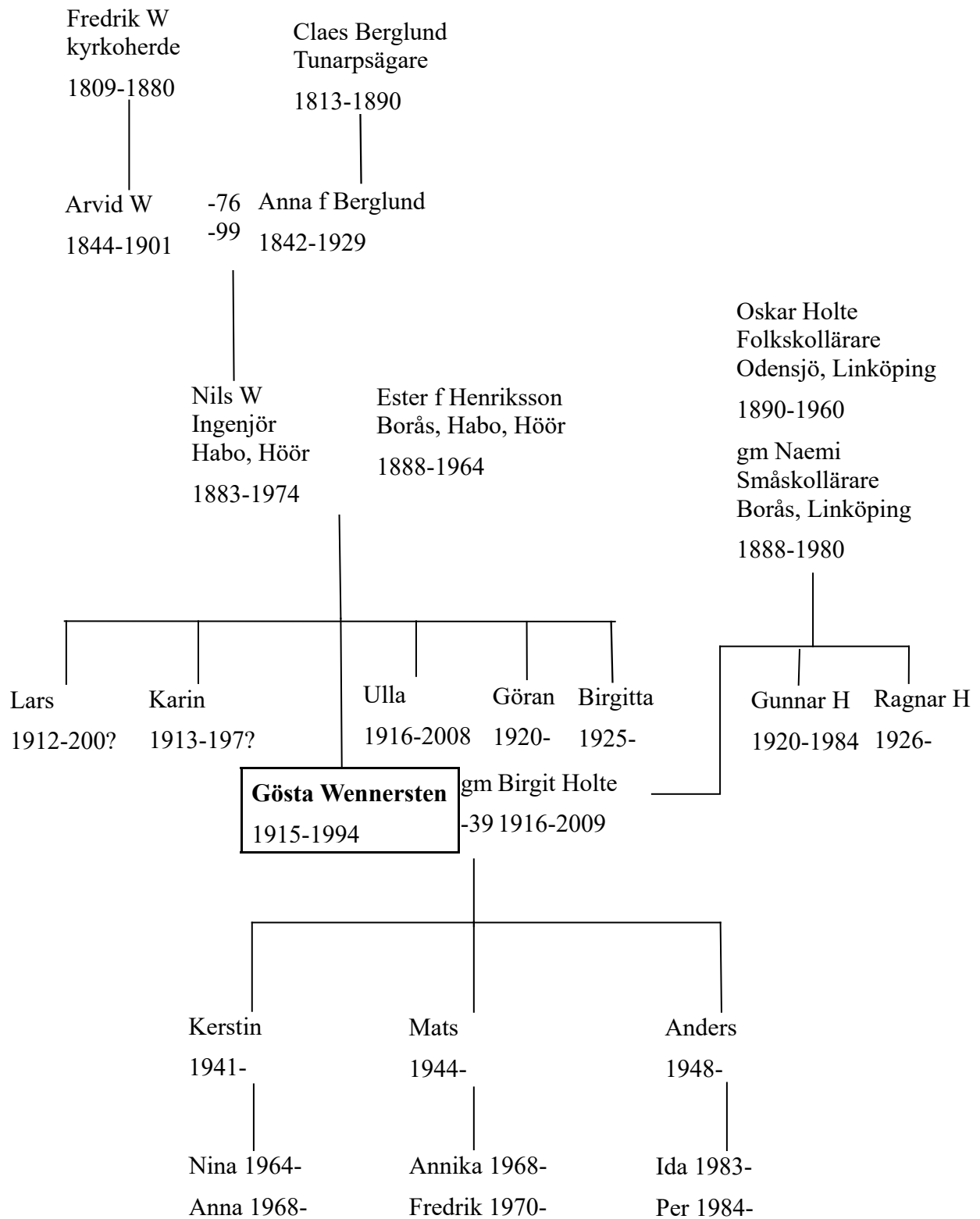
Hans öde - att gå från en ung och stark man till en bruten åldring - är bakgrunden till att jag satt ihop denna skrift och utgör också den röda tråden i framställningen.

Anders Wennersten, son till Gösta

Denna inledning och huvuddelen av texten skriven 2003

version A 2010-12-09

Släktträd

Uppväxt 1915-1934

Pappa hade själv en obalanserad syn på sin uppväxt. Barndomsåren kunde han prata lugnt om men tiden från Höör från mitten av 1920-talet fick varken mamma eller vi andra en balanserad beskrivning av. Han var så uppfylld av ilska mot sina föräldrar och tiden där att det inte är lätt förstå hur det verkligen var. Samtidigt berättar mamma att när de började umgås i slutet av 1930-talet så var han inte alls så skarp i sin kritik och umgicks fortfarande en hel del med sin familj. Pappas uppväxt var onekligen mycket tuff, men om den var fröet till hans kommande destruktiva sida är svårt att bedöma. Det finns ju tvärtom tecken att hans ilska mot föräldrarna ökade med tiden och då mer kan ses som en del av hans tilltagande försämring.

Per Gösta Wennersten föddes i oktober 1915 i Källebacken Västergötland som det tredje barnet i en syskonkull om sex. Hans mamma, Ester, var trevlig, språkkunnig och musikalisk. Hon var dotter till en handelsman i Borås i hans andra gifte och fick en god uppväxt med utbildning i Borås flickskola. Hon fick ett hårt liv med sin make Nils där den extrema penningknappheten och Nils tidvis hårda humör måste varit mycket utmanande, vilket ändå inte hindrade att de från slutet av 1930-talet, då ekonomin förbättrades, hade en någorlunda fungerande relation.

Göstas far Nils var ingenjör med ett liv som präglades av dåliga affärer och olika (mest misslyckade) försök att sätta igång olika verksamheter. Nils uppväxt var stormig med föräldrar som skiljde sig och krav på sig att på egen hand ordna sin utbildning, som dock med ekonomiskt stöd från släkt blev god med en examen från England. Under pappas Göstas första år ägde Nils med olika kompanjoner olika textilföretag i Källebacken och från 1919 i Habo som kom att gå i konkurs. I Habo trivdes Pappa och sprang omkring med sin storebror Lars runt dammar och elledningar, samlade på frimärken och gick i en varannandagsskola.

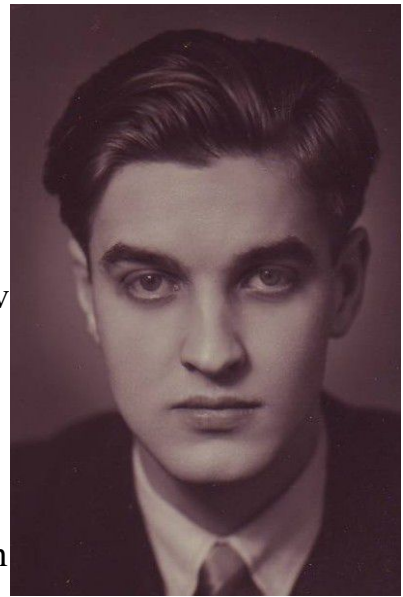
Efter sista konkursen i Habo satsade Nils på en kemptvätteriverksamhet i Höör dit familjen så småningom flyttade. Även denna verksamhet slutade i konkurs: Dock med ett arv från en farbror så kunde Nils starta upp en vanlig tvätteriverksamhet som dock också gick dåligt. Under hela den tid pappa bodde i Höör levde familjen under mycket knappa ekonomiska förhållanden. Gröt och dagen efter stekt gröt var vanligt och till barnens förbittring krävdes det av Karin, Göran och pappa att de skulle arbeta i tvätteriet med prioritet före egna studier.

För pappas del kom detta att medföra stor ilska mot sin pappa Nils som också kombinerade med ilska över föräldrarna religiositet, som bland annat inneburit de skänkt 10% av arvet från farbrodern till Pingstkyrkan de då var med i, pengar som desperat behövts i hushållet. Pappa kom att från 10-12 års åldern vara ateist och också med flera av syskonen lova sig själv att aldrig bli egenföretagare.

Pappa, trots Nils krav på att jobba i tvätteriet, ordnade sin skolgång och lyckades med hjälp av stipendier och eget arbete på loven ta studenten i Eslöv. Detaljerna runt detta berättade Pappa inte om, men mamma sa att han i stort sett svalt under studietiden och att han redan då började få den huvudvärk han sedan hela livet kom att lida av. Hans avgångsbetyg var excellenta med sex eller åtta stora An. Han återkom ofta med stolthet till sina goda studieresultat.

Ung och stark 1935-1947

Jag har fått en mycket positiv bild av Pappa under detta tidsskede. Yrke, äktenskap, barn, vänner, fritid, militärliv och arbete – allt verkar bra och visa en kraftfull glad och kreativ människa. Även de få foton av Pappa från denna tid förstärker detta intryck – där syns en riktig livsglädje. Pappa som blev vuxen under det turbulenta 1930-talet var mycket intresserad av samhällsfrågor och politik. Han blev vad jag skulle vilja kalla en ”idealistisk socialdemokrat”, en ideologi som man också kan finna hos den samtida Lars Ahlin t.ex. Tyvärr blev ju efterkrigstiden inte så altruistisk som Pappa önskat och han kände sig frustrerad och besviken på den mer partsegoistiska politiken som fördes, och kom att huvudsakligen rösta blankt i valen från mitten av 1950-talet. Även i sin syn på kvinnan och äktenskapet hade han idealistisk syn som ledde till ett för tiden mycket modernt synsätt. Han trodde t.ex. på full likhet mellan könen och ville Mamma skulle få samma möjlighet till yrkesliv etc. som han. Att han sedan i livet successivt kom att svika detta ideal var en dålighet inte bara för Mamma utan också, som jag tror, för honom själv.

När Pappa tagit studenten hade han inte råd studera vidare på högskolan, utan var tvungen söka ett jobb med betald introduktionsundervisning. Valen var främst Posten och Tullen och Pappa valde Tullen. Jag känner inte till detaljer från utbildningstiden och den första arbetstiden, men uppfattar att han var glad och nöjd och att det hela gick bra. När sedan kriget kom blev han inkallad längre tider, i slutet efter sökt befälsutbildning i någon form av befälsroll. Även från militären hade han positiva berättelser och jag uppfattar han gjorde bra ifrån sig, även om det var svårt vara borta från fru och barn. Mot slutet av kriget och strax efter blev hans arbete mer och mer att jobba med frågor som sammanhörande med de ransoneringar som då rådde. Detta var heta politiska frågor och Pappa kom alltmer in i grupperingar i maktens centrum.

Pappa var målmedveten när det gällde val av fru, och när han gjorde en genomgång av de kvinnor han kände i sen tonår så föll hans val på Mamma, som han träffat under uppväxten då Farmor och Mormor var väninnor som träffats med sina barn. Till Mammas studentexamen 1936 skickade han en stor rosbukett med texten ”och den ljusnande framtid är vår...” som de båda såg som starten på deras förhållande. När Mamma studerat klart på folkskoleseminariet (krav från Morfar) så gifte de sig sommaren 1939. Redan under studietiden bodde de båda i Stockholm och fortsatte så efter giftermålet när de båda började arbeta. Åren före det fanns barn levde de enligt Pappas ideal, dvs. åt ute och gjorde gemensamma aktiviteter som långpromenader under helgerna. När Kerstin föddes 1941 och Mats 1944 så skaffades barnflickor så Mamma kunde fortsätta sitt yrke med bara kortare avbrott och jag får intryck från foton mm att Pappa i alla fall inledningsmässigt var road av barnen och försökte umgås ordentligt med dem. Inkallelser, ökat arbetsbelastning och lite av tidens konventioner gjorde dock att Pappa engagemang mot barn och hemmet successivt minskades mot slutet av denna period, och det blev mer och mer Mammas roll att

sköta hem och barn, trots att hon fortfarande jobbade. Totalt sett så bedömer jag äktenskapet under denna tid som mycket bra, t.ex. utvecklade Mamma och Pappa sitt intresse för böcker, filmer och promenader under denna tid.

Pappa var under hela denna period mycket fysiskt aktiv. Promenader har jag nämnt, också cykling skedde mycket och långt. Att cykla 10-20 mil på en dag var ingenting och många är historierna om långcyklingar över södra Sverige och långa cykelturer runt Odensjö i Småland också med barn. Från Odensjö härstammade Morfar och här hade Mamma och Pappa träffats som barn när Farmor med familj hälsat på Mormor med familj på sommarvistelse i Odensjö. I Odensjö gifte de sig och tillbringade somrarna när de var gifta och njöt av platsen med bad, badminton, krocket och andra aktiviteter.

Pappa fick från jobbet nya vänner och bekanta och umgänget med dessa och syskon utökades under denna första gifta tiden och de fick en hel del roligt umgänge, även om Mamma ibland blev lite tagen när Pappa mot slutet i jobbet började umgås med (och ibland utan förvarning ta med hem) samhällets tungviktare.

Framgång på jobbet 1948-1959

Genom att vara rätt man vid rätt tidpunkt så lyckades Pappa få en extremt snabb karriär mot slutet av 1940-talet. Att utnyttja ett sådant tillfället till fullo även om det tillfälligt går ut över familj och barn är väl inget att säga om. Problemen startar när de speciella förutsättningarna för Pappas framgång försvinner och han börjat ta det för givet att vara en av de drivande i maktens centrum. Hans svar blir mycket att slita som ett djur för att bibehålla positionen i centrum, och ändå känna mindre medflyt än tidigare. Och någonstans här tappar Pappa perspektivet på tillvaron, där han offerar familjerelationer och sin hälsa för att kunna bibehålla sin framgångsrika karriär. Är det här kärnan till hans problematiska utveckling ligger? Att "alltför ung" få en "konstgjord" snabb karriär och sedan slita sönder sig till kropp och själ för att hålla kvar denna position?

Sedan slutet av 1940-talet arbetade han i olika organisationer som sysslade med avreglering av krigstidsransoneringsfrågor och tillhörande handelsfrågor. Dessa frågor var av stort politiskt intresse inte bara för hur få igång hjulen efter kriget utan också i frågan om man skulle bibehålla större statlig reglering av näringslivet eller ej. Pappa kunde via sitt yrke i tullen det mesta om varorna, varifrån de kom och var de användes. Han hade dessutom sitt lysande intellekt och kombinationen gjorde honom unikt värdefull. Han blev också snabbt alltmer inblandad i strategiska utredningar och handelsförhandlingar med andra länder. I början av 1950-talet hade han anställning som expert på handelsdepartementet och rådgivare åt handelsministern, och blev

uttagen till en elitgrupp av personer predestinerade till de högsta statliga befattningarna. Imponerande när man är 36/37 år utan högskoleexamen och den statliga byråkratin mycket byggde på senioritet för befordran.

Några år in på 1950-talet så hade ransoneringarna avvecklats och det starka politiska intresset för denna typ av frågor försvunnit. Ungefär samtidigt fick han en förfrågan om han ville gå in i Partiet för att öppna för en karriär som statssekreterare t.ex. Han avböjde dock, som han beskrev det av principiella skäl, vilket han senare kom att till del ångra. 1955 tillträdde en ny handelsminister, Lange, och han och Pappa passade inte ihop vilket medförde att rådgivarrollen inte längre gick bra. 1956 började Pappa på kommerskollegium som chef på en ny enhet som sysslade med att förbereda Sveriges traktat inför EFTA. Det blev mycket övertid och stress i detta jobb och mot slutet av 1950-talet var Pappa överansträngd eller med dagens ord utbränd. Till utbrändheten bidrog förutom volymen arbete också hans problematiska relation med ministern och den stress själva chefsjobbet gav.

Familjen flyttade nyåret 1947 från Bastugatan på Söder till en större lägenhet på Gullmarsvägen 39 i Årsta och där föddes jag 1948. Mamma tog ett längre uppehåll från sitt jobb som lärare i och med min ankomst och var hemmafru från 1948 till 1956. Relationen mellan Mamma och Pappa var fortsatt bra under denna period, Mamma minns med värme en gemensam barnfri vecka de fick på Gotland 1951/1952 t.ex. Men jämställdheten de börjat med, i enlighet med Pappas ideal, sprack under perioden. Mamma fick ta den för tiden traditionella rollen som stöd åt sin arbetande man, vilket i stort bibehölls även när hon 1957 började jobba igen, även om de då anlät städhjälp. För Mats och mig ledde Pappas tilltagande jobbstress till att hans engagemang för oss blev allt svagare och sämre. Från att ha varit road och intresserad så blev han ointresserad, om inte störd, av att vi fanns till. När han kom hem från en studieresa i USA 1953 är sista gången vi har ett entydigt positivt minne av honom (han hade köpt bra genomtänkta presenter till oss). Kerstin har dock positivare minnen av sin relation med Pappa och också ett minne av positiv kontakt mellan Pappa och mig från 55-56 där Pappa var mycket road av min matematiska förmåga (jag har själv inget minne av detta). I Odensjö på somrarna kunde han fortfarande göra något tillsammans med oss barn, till exempel minns jag en tävling vem som kunde göra bäst mobilie, men mot slutet av 1950-talet upphörde även dessa sporadiska aktiviteter med oss barn.

Pappa köpte en bil (Anglia) 1953, vilket var en källa till stor glädje för honom, och familjen. Intresset fick tyvärr ett tråkigt slut då han efter en bilolycka 1958 skadade Mormor och Mamma och sedan aldrig körde igen med samma nöje.

Odensjö var hela perioden ett andningshål där Pappa kunde vila ut. Mamma och vi barn var där hela sommaren och Pappa så mycket han kunde. De sista somrarna på 1950-talet blev det svårt för honom få ostörd tid även där. Med Morfar och Mormor omkring kunde det göras en hel del roliga och aktiva saker, men successivt i minskad omfattning. Cykling t.ex. i stort sett upphörde i och med bilen. Det nya huset i Odensjö som blev klart 1957 var en källa till stor stimulans för Pappa och kanske den sista riktigt konstruktiva saken han gjorde. Intressant är dock Mats känsla att tiden i det gula huset var mycket roligare, som säkert avspeglar att Pappa vid tiden för det

nya huset blev allt sämre. Också tycker jag det är intressant med Mats minne att han i flera år före flytten fick slita med att hinka upp och bära in vatten - varför gjorde inte Pappa detta?

Pappa värdesatte mycket sin relation med Morfar, som med sin eftertänksamma intellektualism nog kunde vara ett lugnande inflytande till Pappas mer hetsiga tänkande. I Mammans minnesanteckningar har Pappa gjort ett tillägg om Morfar och Morfars teologiska utveckling på 1950-talet. Jag misstänker dock att Morfar inte behövde stöd i dessa frågor utan att det mer var ett försök från Morfar att lära Pappa en mer pragmatisk syn på tingen. Pappas beskrivning av samtalet under en promenad i Johanneshov på mitten av 1950-talet - *"Ragnar hade som jag förstod det, övertygat honom om, att man kunde tro på det kristna budskapet utan att ge avkall på det vanliga förnuftet och dess härledning; även där religion och förnuft till synes stred mot varandra. Jag blev chockerad, och jag kommer ihåg, hur jag utan effekt försökte argumentera mot"*. Morfar död 1960 var en mycket stor förlust för Pappa. Med Morfar försvann en viktig balanserande kraft och stöd för Pappa.

Det var fortsatt umgänge med vänner släkt och bekanta under denna period även om det av rent praktiska skäl blev någon minskning. Pappas tudelade sociala uppträdande emot andra har jag anekdoter om redan från denna tid. Personer han inte tyckte om kunde han uppträda närmast oförskämt mot. På Gullmarsvägen kom de i tidigt 1950-tal att umgås och spela bridge med grannarna Vretblads. Och Gunnel, som Pappa hade svårt med, har berättat hur han mycket burdust plötsligt kunde bryta upp från samvaro, då han väl blivit störd på henne. Pappa kunde å andra sidan också visa upp en mycket charmerande och vinnande sida som främst kom fram då han mötte roliga charmerande personer, och allra helst när dessa var kvinnor. Kerstin har berättat om sin gymnasiekamrat Ingrid som hade fått en utomordentlig positiv bild av Pappa, som till motsats till andra vuxna bemött henne med ett riktigt intresse för hennes studie- och karriärambitioner.

Successiv nedbrytning 1960-1994

1959 är Pappa 44 år och har fått en hel del problem men inte mycket värre än många andra män på den tiden. Utbrändhet fanns ju då som nu, men var då inte en acceptabel diagnos att ta hänsyn till. Att ha ett bra jobb som man inte mår riktigt bra av var vanligt både då och nu och att ha en försummad relation med sina barn hade många jämnåriga män. Men att från denna utgångspunkt komma att få ett sådant destruktivt beteende mot sin kropp och sina relationer som Pappa gjorde är mer anmärkningsvärt. Om han hade agerat rätt kunde han ju till och med rätta till problemen och borde åtminstone kunnat undvika att försämra dem så mycket han kom att göra.

Signifikant för denna period är hans hälso- och drog problem. Tecken på detta hade funnits förut, svår huvudvärk etc., men nu blir det en dominerande faktor. En med åldern försämrade stresstålighet kopplad till huvudvärk och sömnstörningar har både jag och Kerstin och det bör vara ett drag som vi delar med Pappa. För egen del blev dessa problem utpräglade efter en extrem stressperiod när jag var 45 och jag kunde därefter aldrig återfå den kraft jag haft tidigare. Det är näraliggande att se en liknande process för Pappa – Överansträngning/utbrändhet som ledde till akuta problem med huvudvärk etc. Och om man inte lyssnar till kroppens signaler eller har möjlighet till detta, så kan verkligen denna typ av svår huvudvärk bli nedbrytande och personlighetsförstörande.

Hans karriär slutfördes i början av denna period då han 1956 fick titeln kommerseråd och 1961 (63?) blev chef för Exportkreditnämnden, vilket dock inte fullt ut uppfyllde hans förväntningar då han inte fick generaldirektörs titel. Jag får av hans uppträdande, och kännedom av mina av honom ärvda anlag, uppfattningen att jobbet inte passade honom även om han hade baskompetens för det. Det var för mycket chef och känsliga beslut, som nog var extra besvärligt när han var utbränd, och för lite expertrådgivare som nog var den roll som passat honom bäst. Efter några alerta omorganiseringar i början så känner jag det som han motvilligt släpade sig igenom tiden, med avbrott för sjukskrivningar, tills han kunde lämna i början av 1970-talet. Efter en förnedrande stabsroll som utredare på departementet fick han äntligen gå i pension 1974.

Vi barn lämnade successivt hemmet och för mig som stannade längst kvar var förhållandet till Pappa en plåga. Aldrig ett positivt ord och det kändes närmast som han såg en som en störning som inkräktade på hans relation till Mamma. När vi flyttat hemifrån gick det bättre att komma på besök, det var ju roligt hälsa på Mamma, men även då uppträdde Pappa så illa att relationerna med barnen tidvis var brutna. Mamma fick det allt tuffare men bestämde sig tidigt att ovillkorligt ställa upp lojalt för Pappa. Hon slutade sitt jobb 1966 för att på heltid kunna stödja Pappa som alltid i sin tur uppskattade henne, även om han hade svårt att acceptera att hon var borta från honom mer än någon timme. T.ex. var det omöjligt för mamma när de på 1970 talet flyttat till Odensjö att hälsa på oss barn och barnbarn i Stockholm mer än någon enstaka dag för Pappas skull.

Pappa fick under speciellt 1960 talet en serie sjukdomar och kopplade drogproblem. Dessa präglades av en intensitet i både kasta sig in i en ovana men också att medvetet ta sig ur dessa, och i de korta mellanperioderna kunde han vara någorlunda välfungerande.

En hjärnhinneinflammation, 1962, höll honom i sängen ett halvår. Den svåra huvudvärken tilltog och ledde till överintag av koffein och kodein tabletter med tablettförgiftning, och avgiftning, till följd (*om en tablett ger minskad smärta måste 10 ge än mindre smärta*). Trötthet ledde till överintag av kaffe som ledde till koffeinförgiftning, och avgiftning. Stress ledde till överdriven rökning som till slut ledde till hans dödande lungcancer. Sinusit (värk i käkmuskeln) ledde till smärta och överintag av smärtstillande medel etc. Även överintag av rödvin skedde ett tag för att "lugna nerverna". Överdriven nervositet, en dos av hypokondri och på slutet en del Parkinson symptom (darrning) hör också till bilden. Hans stora nervositet och allmänna oro ledde också till en sorts paranoia som gjorde livet för Mamma mycket svårt. Flytten till Odensjö (och lugnande medicin?) gjorde att Pappa runt 1976 fått ett något mindre nervöst sätt, men blev i stället överdrivet passiv och som man kan misstänka med en djup depression för resten av livet

1960 tvingade han fram en onödig flytt till Farsta. Om han haft tålamod ett år till så hade Kerstin flyttat ut och vi haft gott om plats på Gullmarsvägen. Farsta flytten var dålig för oss alla, inte minst för mig. Den första lägenheten var ändå i sig OK men 1972 så flyttade Mamma och Pappa till en mycket tråkig störd lägenhet på annat ställe i Farsta, som Mamma minns med fasa. Det var väl inte bara lägenheten utan känslan avspeglar också hur dålig Pappa då blivit. För att bryta det omöjliga mönstret (och lugna Pappas oro inför resan till och från Odensjö som kunde vara upp till fyra månader innan resan), så flyttade de 1975 till Odensjö, med en övernattningslägenhet i Halmstad. Här lugnade Pappa ner sig lite och klarade i stort sett utan problem och oro att en gång i veckan köra fram och tillbaka till Halmstad. Bilkörandet hade annars sedan andra hälften av 1960 talet blivit alltmer av ett besvär för Pappa.

Det umgänge han tidigare haft med vänner och släkt begränsades snabbt under början av perioden och redan mot slutet av 1960-talet var det svårt för honom att ens kortare stunder "hålla färgen" i umgänget. Det är ett under att han klarade det ganska stora kontakterna med kollegor på jobbet de sista åren på Exportkreditnämnden.

Efter pension var hans intressen att lyssna på nyheter, läsa böcker, läsa korsord och gå promenader. Även dessa minskade med tiden så att mot slutet bara nyheter på radio och korsord återstod. Han blev också alltmer orörlig och sov stora delar av dygnet. Döden i form av lungcancer gick relativt fort och till hans och Mammans tillfredsställelse, så kunde han vara hemma tills de allra sista dagarna före sin död

Den bild jag ger av Pappa i detta avslutande skede är mycket mörk och baseras mycket på det jag själv såg av honom. Den delade antipati vi kände mot varandra påverkar nog min bild men också är att komma ihåg att jag som yngst kom att se mycket mer av honom på nära håll under 1960-talet och tidigt 1970-tal än mina syskon som tidigt "lämnade" familjen. För att få en mer balanserad bild återberättar jag också här lite mer positiva intryck från andra, som jag själv delvis anser bero på Pappas tudelade sociala sätt – hans möjlighet att in i det sista sätta på sin charm. Kerstin har en grundläggande mer positiv bild och framför även sin man Tomas som såg Pappa som en kraftfull och bra människa innan han och Pappa runt 1968 råkade i

gräl. Mats barn Annika och Fredrik var under större delen av sina skolledigheter i Odensjö på slutet av 1970-talet och början av 1980-talet. De tyckte Pappa var cool och har flera minnen av hans positiva göranden och intresse för dem. Mats berättar hur Pappa, en vecka före sin död, då han för första gången mötte hans dåvarande nya flickvän Monika kunde charmera henne. Samtidigt bör man heller inte glömma de vittnesmål om Pappa som mer stämmer med min bild. Mats har en till mig likartad mörk bild av Pappa. Med min fru Janet inledde Pappa under alla år inte en enda gång en dialog. Kerstins dotter Anna minns från sina dagbarnsår i början på 1970-talet mest hur Pappa uppfattades som mörk och grubblande.

Slutligen känner jag att det för de som inte upplevt Pappa under dessa år kan vara behov att något konkretisera hur hans dålighet kom till uttryck. Och trots omöjligheten att i en enda historia beskriva Pappas mångfasetterade beteende så väljer jag här en som jag tycker är symptomatisk om än långt ifrån komplett beskrivande. Den utspelar sig i mitten av 1960-talet då Mamma gett upp sitt jobb och Pappa fortfarande jobbar. Han är mycket road av tidningsläsande och läser varje dag två morgon och två kvällstidningar. Och denna dag hade han "skickat" Mamma att köpa Expressen och Aftonbladet. När hon kommer hem så visar det sig att inuti de två tidningarna finns också ett exemplar av Idrottsbladet som expediten inte märkt. Pappa blir som galen och skriker att han inte kan vara med i en skandal som att han statstjänstemannen har medverkat i stöld och vilka skrivelser i tidningarna detta kan ge upphov till. Ifrågasättande från Mamma och mig gör honom bara ännu mer upprörd, och det slutar med att Mamma blir tvungen att göra en ny promenad för att återlämna den extra tidningen till vad man kan anta mycket förvånad expedit på Domus.

Efterord

Huvuddelen av texten ovan skrev jag 2003, då jag just lämnat arbetsmarknaden, till del beroende på likartade problem som Pappa uppvisat med lättstresshet. Skriften hjälpte mig att förstå vikten av att "inte gå över gränsen" vad kroppen (stresståligheten) klarar, vilket för mig var och är den stora lärdomen från Pappas livsöde.

Men trots att jag, i motsats till Pappa, haft privilegiet att oberoende av ekonomi eller andra yttre krav kunna välja hur jag använder min tid och i tid kunnat säga ifrån mig uppdrag som kunnat bli för betungande, så har stresståligheten med tiden blivit sämre, inte bättre. Jag är därför nu, 2010, helt övertygad att Pappas öde har varit en med tiden allt stresskänsligare konstitution. Och utan mina frihetsgrader att bemöta och parera den är jag numera mer böjd att beklaga min Pappa och hans öde än den mer kritiska syn som präglar denna skrift.